

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izjemni nedelje in praznike. — Inserati do 80 peti vrst do Din 2, do 100 vrst do Din 2,50, od 100 do 300 vrst do Din 3, večji inserati peti vrst do Din 4.— Popust po dogovoru, inseratni davek posebej. — Slovenski Narod velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za inozemstvo Din 25.— Rokopisi se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knafljeva ulica št. 5
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Grajski trg št. 8 — NOVO MESTO, Ljubljanska cesta, telefon št. 26 — CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190 — JESENICE: Ob kolodvoru 101.
Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351

Novi spori na Daljnem vzhodu:

Nevarnost ruske vojne z Japonsko

Rusija ne misli ugoditi japonski zahtevi po umiku vojaštva z mandžurske meje ter se na veliko pripravlja za morebiten oborožen spopad z Japonsko

PARIZ, 18. jul. d. V diplomatskih krogih presojajo položaj na Daljnem vzhodu zelo pesimistično zaradi čim dalje večje japonske agresivnosti. Na obzorju se kažejo znamenja, po katerih je prav lahko mogoče, da se vojna na Kitajskem razširi v oborožen spopad med Japonsko in Rusijo. Razmere med Rusijo in Japonsko niso bile nikdar dobre, tudi po padcu carizma ne, dasi ni Rusija nikdar dajala povoda za kake večje spore ter je bila nasprotno celo uslužna, zlasti v času japonske okupacije Mandžurije in ustanovitve novega mandžurskega cesarstva, ki mu je prodala celo svoje železnice, kolikor tečejo po mandžurskem ozemlju. Rusija tedaj na Daljnem vzhodu še ni bila vojaško dovolj močna in je morala mirno gledati, kaj se dogaja ob njenih mejah, gotovo pa je, da so se prav tedaj pričele njene obširne priprave za zaščito pred japonsko agresivnostjo. Razne vesti, ki so sicer skromne, pričajo, da je Rusija zbrala ob svojih mejah na Daljnem vzhodu velike množice vojaštva, ogromne količine vojni potrebščin in da je zgradila na najbolj občutljivih mestih močne utrdbe. Povsem verjetno je tudi, da podpira preko Notranje Mongolije, kolikor je le mogoče, Čangkajskovo Kitajsko v boju proti Japonski, kajti, čim bolj se bo Japonska izčrpavala v dolgotrajni vojni s Kitajci, tem manjši bo njen pritisk na ruske meje ob Mandžuriji.

Za presojeno napetega položaja na Daljnem vzhodu je zlasti značilen dogodek, ki se je pripetil zadnje dni. Po japonskih vestih je namreč oddelek ruskih vojakov prešel pred dnevi vzhodno mejo države Mandžurije v bližini Hunčuna, jugozapadno od Vladivostoka. Vdrl je 3 km daleč ter zasedel malo obmojnno mesto Senfeng. Na grčevju okoli tega mesta so pričele druge večje ruske čete naglo graditi utrdbe in sicer na postojankah, s katerih obdajujejo dolini dveh rek Tumen in Juki ter morsko pristanišče Rašin. Omenjeno mesto Senfeng je zasedlo samo 40 ruskih vojakov, ki se doslej še niso umaknili, vendar pa se glase japonska poročila, kakor da bi vpadla v Mandžurijo kar cela ruska vojska. Japonska vlada je takoj protestirala v Moskvi proti tej zasedbi, češ, da je bila kršena suverenost Mandžurije, ki je pod njenim pokroviteljstvom, ter je zahtevala, naj Rusija takoj umakne svoje vojaštvo. V japonskem tisku se je obenem pričela velika gonia proti ruski grabežljivosti, vlada v Moskvi pa je po zadnjih vestih odgovorila, da ni zasedla ničesar tujega, temveč samo to, kar je njeno.

Ta dogodek spominja nekoliko na incident pri Ualualu v Somaliji, kjer se je spopadla peščica italijanskih vojakov z abesinskimi domačini zaradi pušavskih studencev, kar je bilo povod za italijansko-abesinsko vojno in italijansko okupacijo Abesinije. Meja med italijansko in abesinsko Somalijo ni bila v tamošnji puščavi nikdar točno določena, pa je bila zaradi tega prav lahko skovati obmojnno incident.

Skoro sličen je položaj na Daljnem vzhodu, na tremeji med ruskim ozemljem, Mandžurijo in Korejo, kejr po japonskih trditvah vdre ruske čete baje na mandžursko ozemlje. Dejstvo je, da Rusija ne namerava ugoditi japonskim zahtevam po umiku, kar tolmačijo kot dokaz, da je vojaško že dobro pripravljena in da ne misli več popuščati. Zato menijo v diplomatskih krogih, da more ta incident roditi še velike posledice.

Japonski tisk je zelo ogorčen, vendar pa je Japonska tako zelo zapletena v vojno s Kitajci, da je veliko vprašanje, ali bo gnala zadevo z Rusijo na ostrino noža. Če bo, ni izključeno, da bo v razvoju dogodkov na Daljnem vzhodu posegla tudi Rusija z oboroženo silo, saj je morda zanjo prav sedanjí čas najbolj primeren, da se maščuje Japonski za vse stare račune, tudi za poraze, ki jih je doživela v vojni z njo še v času carja Nikolaja II. Položaj je napet, kakor ni bil še nikdar prej, in je prav lahko mogoče, da bo na Daljnem vzhodu zavihrala vojna vihra še z večjo silo.

V zvezi s vsem tem je značilen tudi spor, ki je nastal med Japonsko in Francijo zaradi otčija Paracel ob južni Kitajski, vzhodno od Indokine, ki ga je nedavno zasedla Francija s svojimi vo-

jaštvom, čeprav se smatra kot kitajska posest. Kitajska ni protestirala proti temu dogodku, pač pa je Japonska, ki tolmači vsako poseganje evropskih sil na kitajsko ozemlje za vmešavanje v zadeve azijskih narodov. Francija je zasedla to otočje, da bi si zavarovala svojo morskot pot iz Indokine proti Kitajski, Japonska pa protestira, ker vidi v tem novo zaslonbo v dobavljanju orožja Kitajcem.

Morda je tudi to opogumilo Rusijo, da je postala na mandžurski meji vojaško bolj aktivna. Glede na vse to presojajo diplomatski krogi, kakor rečeno, zelo pesimistično položaj v Aziji, tem bolj, ker se ne more prav nič prerokovati, kako se bodo dogodki razvijali nadalje. Zdi se, da se bodo vojni zapletli na Daljnem vzhodu tem bolj množili, čim bolj se bo bližala likvidacija državljanske vojne v Španiji, ker bodo z njo postajale moči zapadnih držav prostejše.

Izjava japonskega zunanjega ministrstva

Tokio, 18. jul. AA. Uradno poročilo zunanjega ministrstva o obmojnem incidentu pri Hunčunu pravi, da so sovjetske čete na okoliških hribovih ubile nekega japonskega orožnika. Japonska vlada je zaradi tega protestirala v Moskvi. Na vprašanje novinarjev če se je položaj poslabšal, je zastopnik zunanjega ministra odgovoril:

»Če bo Moskva iskreno razpravljati o tem vprašanju, tedaj ta slučaj ne bi mogel postati resen.«

Japonska predloga pogajanja

TOKIO, 18. jul. z. Agencija Domej poroča, da je japonska vlada predlagala pogajanja za mirno ureditev incidenta na rusko-mandžurski meji, kjer so sovjetske čete prekoračile mejo in zasedle obmojnno mesto Senfeng. Istočasno poroča japonski listi, da se južnovzhodno od Vladivostoka opaža na ruskem ozemlju velika koncentracija čet. Predvaja predvsem mehanizirani oddelki in tanki. Tudi letala prihajajo neprestano in jih razmešajo vzdolž vse mandžursko-ruske meje. V tokijskih krogih prevladuje prepričanje, da se pripravlja Rusija na vojaško intervencijo, da bi rešila Kitajsko. Zaradi tega bo skušala japonska vlada na miren način likvidirati ta incident in doseči prostovoljen umik ruskih čet z mandžurskega ozemlja.

Tokio, 18. jul. AA. Agencija Domej objavlja vest iz Seula, da se bodo začela neposredna pogajanja med sovjetiskim in japonskim poveljstvom na mandžurski meji. Japonske vojne oblasti hočejo doseči, da bi sovjetske čete zapustile zavzete postojanke. V zvezi s tem objavlja agencija Domej vest, da so se jugozapadno od Vladivostoka začele zbirati nove sovjetske čete. s

Borbe na teruelski fronti

Novi uspehi Francove vojske v prodiranju proti Saguntu

PARIZ, 18. jul. r. V odseku vzhodno in južnovzhodno od Teruela si frankovci prizadevajo z vsemi močmi, da bi prodrli utrjene vrste republikancev. Čete generala Valine so zavzele Mora de Rubielos, a čete generala Varele Rubielos de Mora. Na castellonski fronti so frankovci prekoračili reko Ajeltiu. Na ta način je fronta izravnana od Varagosa do Lucina del Cid. Nacionalisti so po poldrugomesnih hudih naporih in obupni obrambi republikancev uspeli zasedeti važen predel okrog Mora de Rubielos in napredujejo sedaj proti Segorbi.

Včeraj je pet trimotornih bombnikov napadlo Alicante. Vrgli so na mesto okrog 200 vžgalnih bomb. Celotno ribiško predmestje je v plamenih. Protiletalskemu topništvu se je posrečilo pregnati sovražne bombnike, preden so mogli vreči eksplozivne bombe na središče mesta, kamor je padla samo ena bomba, ki je ubila dva človeka, pet ljudi pa ranila.

Iz Francovega tabora

TERUEL, 18. jul. AA. Pri svojem nadaljnjem prodiranju vzdolž ceste od Teruela do Sagunta so Francove čete prodrle do Sierre de Montarao in osvojile vse hribe v višini 1400 m.

Burgos, 18. jul. AA. Nacionalisti so včeraj zavzeli Nogueroles. Med letalsko bitko

so nacionalistična letala sestrelila pet republikanskih letal.

Splošna mobilizacija republikanske Španije

BILBAO, 18. jul. AA. Po vestih iz Valencije je politični komisar za vzhodno armado Jezus Hernandez po radiu objavil proglas, v katerem pravi, da ni več dovolj braniti se proti Francovi ofenzivi. Republikanska vojska mora začeti napadati. Prodiranje Francovih čet je za Valencijo zelo nevarno. Zato se mora poslej vsek prebivalce republikanske Španije smatrati za vojake in si mora za vsak primer naročiti puško, lopato ali pa druge vojne potrebščine v tovarnah za orožje. Sedaj v Španiji ni več nevojakov, kajti tudi žene in otroci morajo pomagati pri kopanju jarkov in utrdb.

Splošni položaj

MADRID, 18. jul. AA. Po dveh letih državljanske vojne je položaj v Španiji naslednji:

Republikanska Španija obsega 181.500 km², kar je nekoliko več kakor tretjina Španije. Izmed 50 španskih okrožij jih je 9 skoraj popolnoma pod republikansko oblastjo, 5 pa samo delno. Pod republikansko vlado je 8 in pol milijona prebivalstva, dočim ima vsa Španija 23 milijonov prebivalcev.

Poslabšanje bolezni rumunske kraljice

BUKAREŠTA, 18. jul. AA. Kraljica mati Marija je predsednjam odpotovala iz Cernautija v Sinajo. Na postaji so jo sprejeli kralj Karol, prestolonaslednik veliki vojvoda Mihail in princesa Elizabeta. Kmalu nato je bil v dvorcu Pelisorju zdravniški posvet in je bilo nato objavljeno naslednje uradno poročilo: Kraljica mati Marija boleha na jetrih, kar povzroča od časa do časa krvavitve. Po zdravljenju v sanatoriju Lamans blizu Dresdene se je počutila bolje in je sklenila odpotovati v Rumunijo, prišlo pa je do nove krvavitve, ki se je v Cernautiju ustavilo za 12 ur. Ker se je stanje poslabšalo, se je kraljica mati morala podvržiti novemu zdravniškemu pregledu. Zdravniki so ji sedaj predpisali popoln mir. Poročilo so podpisali prof. dr. Sterner, prof. dr. Bartolomei in dr. Lasker.

Minister dvora je objavil, da so na zahtevo zdravnikov za mesec dni odpovedane vse audijence pri kraljici materi Mariji.

Zrtve nemcev v Palestini

JERUZALEM, 18. jul. z. Včerajšnji nemiri v Palestini so zahtevali sedem mrtvih in 17 ranjenih. Posebno hudi so bili izgledi pri Haifi, kjer je prišlo do spopada med oddelkom Arabcev in angleškim vojaštvom.

Rusko letalo nad Korejo

Tokio, 18. jul. AA. Semkaj je prispel vest iz Seula, da je v soboto sovjetski dvokrilnik preletel mandžursko mejo pri Hunčunu. Najbrže je bil to izvidniški polet. Letalo se je nato vrnilo nad rusko ozemlje in odletelo proti Vladivostoku. Prav tako poročajo, da so sovjetskim četa mpiri Sesjeju dodelili motorizirane čete s tanki.

Odklonjena zahteva po svobodni plovi

Tokio, 18. jul. AA. »Asahi Simbun« objavlja, da je japonska vlada sklenila zavrniti angleško zahtevo o svobodni plovi po reki Jangce.

Japonski odgovor na ameriške zahteve

Washington, 18. jul. AA. Zunanje ministrstvo je objavilo odgovor japonske vlade na ameriško noto dne 6. julija, v kateri so zahtevale Zedinjene države za svoje državljane pravico povratka na zasedena ozemlja Kitajske in primerno odškodnino za škodo, ki so jo ti državljani utrpeli. Japonsko zunanje ministrstvo objavlja v svojem odgovoru, da bo ponovno pretresalo vprašanje odškodnine, vendar pa si pridruže pravico prepovedati povratek tujih državljanov na ozemlja, ki so jih japonske čete zavzele, a še ne pacificirale, in ker bi njihova navzočnost ovirala vojaške operacije.

Utrjevanje Singapura

Tokio, 18. jul. AA. »Asahi Simbun« objavlja vest, da grade v Singapur nove utrdbe okoli pristanišča. V Singapur je sedaj zbranih več eskadril težkih bombnikov. V bližini mesta grade sedaj že tretje letališče.

Skrajni rok za volitve

Zanimiva razprava v beograjskem „Vremenu“

Pod naslovom »Kateri je skrajni rok za volitve narodnih poslancev« prinaša beograjsko »Vreme« razpravo dr. Dragutina Jankovića, kjer citamo med drugim nasledje:

Sedanja narodna skupščina ima mnogo šana, da izpolni ves v ustavi predviden štiriletni mandat. Težje dolgo ni bilo v naši državi. Če torej predpostavljamo, da bo sedanja narodna skupščina izpolnila celotno štiriletno dobo, ki je določena v členu 54. ustave, nastane zanimivo vprašanje: do katerega skrajnega roka bi se morale potem izvršiti volitve narodnih poslancev?

Tu je treba takoj pripomniti, da ta rok v ustavi ni določen. Ustava ima glede roka za sklicanje nove skupščine samo en predpis, in sicer v členu 115.; ta predpis pa se nanaša samo na novo skupščino, ki ima skupaj s senatom sklopiti o predlogu za spremembo ustave. Ustava pa ne vsebuje določb, ki bi urejale sam akt razpuščanja skupščine in skrajni rok za nove volitve odnosno sklicanje nove skupščine. Te določbe so le v zakonu o volitvah narodnih poslancev, ki pravi, da se morajo volitve izvršiti najkasneje v treh mesecih od dneva razpusta skupščine, nova skupščina pa se mora sklicati v štirih mesecih od dneva razpusta skupščine. Vendar pa ima vlada danes možnost, da ta dva roka spremeni, ker ji je narodna skupščina dala pooblastilo, da izda nov volilni zakon v obliki uredb.

Pa tudi tedaj, če predpostavljamo, da ta dva roka ne bosta spremenjena z novim volilnim zakonom ali pa, da se bodo volitve izvršile po starem zakonu, je zopet težko dati precizen in absolutno siguren odgovor na vprašanje: kateri bi bil potem skrajni rok za volitve narodnih poslancev. Na to vprašanje je mogoče dati točen odgovor le tedaj, če se narodna skupščina razpusti pred potekom štiriletnega mandata, kajti potem mora ukaz o razpustu vsebovati tudi naredbo, da se nove volitve izvršijo najkasneje v štirih mesecih, in naredbo, da se nova skupščina skliče najkasneje v štirih mesecih.

Ta dva roka veljata tudi za primer, če poteče vsa štiriletna doba. Toda vprašanje je, kako se ima računati ta štiriletna doba. O tem ustava ničesar ne določa. Po aršid ustavi iz leta 1903 se je skupščinski rok računati od dneva volitev. Po tej praksi bi mandat sedanje skupščine, ki je bila izvoljena 5. maja 1935., potekel 5. maja 1939. Nove volitve bi se morale v tem primeru po sedanjem volilnem zakonu izvršiti najkasneje v treh mesecih po tem datumu, to je 5. avgusta 1939.

Ker pa sedanja ustava o tem nič ne govori, ima o teh rokih sklopiti vlada, ki ima enako odrediti rok volitev. To je tudi v skladu z ustavno teorijo. Toda ustava na teorijo gleda zopet drugače na vprašanje računanja skupščinskega roka. Obstaja namreč teoretično razlaganje, po katerem se rok skupščinskega računa šele od

Politični obzornik

Ostanemo zvesti osvoboditeljski tradiciji!

V zdravilišču Luhačovicah so se te dni sestali odlični češki in slovaški kulturni delavci, da se posvetujejo o odnosih med Čehi in Slovaki. Po večdnevih vsestranskih posvetovanjih in razpravah so sprejeli tole resolucijo:

»Naša država more obstojati samo kot enotna, ne oslabiljena po kakršnikoli avtonomiji. Zaupamo vladi, da bo znala vsikdar odločno braniti celotnost naše republike. Češkoslovaško edinstvo ni v nasprotju s slovenkostjo in češkostjo, marveč je njiju višja sinteza. Ni naš ideal uniformirana češkoslovaška kultura, nasprotno, najradostnejše sprejemamo in pričakujemo dobrote slovaške kulture, književnosti in umetnosti. Pri mladinski in ljudski vzgoji zahtevamo, da bi se široki ljudski sloji vzgajali sistematično k spoštovanju in ljubezni do države in da bi se v narodu gojila zavest narodnega edinstva Čehov in Slovakov. Z ozirom na pomen narodopisja za oblikovanje nacionalne zavesti širokih narodnih slojev zahtevamo, da bi naši etnologi osvetlili pestrost, pri tem pa edinstvo češkoslovaške narodne kulture. Obsojamo nestropnost in šovinizem. Največjo škodo povzroča izjavljanje prilik za spore med Čehi in Slovaki, kakaj eni kakor drugi se morajo zavedati, da so Čehoslovaki in da so sinovi velike slovaške rodbine. Smo in ostanemo Čehoslovaki in demokrati. Za češkoslovaško in demokratično, enotno in neodvisno svojo državo se bomo borili do zadnje kaplje krvi, do zadnjega diha. Ostanemo verni in zvesti osvoboditeljski tradiciji Masarykovi, Stefanikovi in Beneševici! — Nadomestite ji tej resoluciji besedo »češkoslovaško« z »jugoslovensko«, pa jo lahko podpisate tudi vsak jugoslovenski nacionalist!

Odgoditev olimpijade na Japonskem

Tokio, 18. jul. AA. Japonski olimpijski odbor je poslal mednarodnemu olimpijskemu odboru brzojavko, v kateri sporoča, da l. 1940 na izrecno željo vlade ne bo mogel prirediti olimpijskih iger na Japonskem. Z drugo brzojavko izraža željo, da bi se olimpijske igre priredile na Japonskem l. 1944.

Nesreča francoskega potniškega letala

PARIZ, 18. jul. AA. Včeraj je veliko štirimotorno letalo padlo v morje v bližini pristanišča Cherbourg. V letalu sta bila dva mornariška častnika in 12 inženjerjev tovarne Breguet. Izmed 14 potnikov sta se smrtno ponesrečila dva, a ostali so več ali manj ranjeni. Pri pristajanju je namreč letalo treščilo ob skalnato čer, ki je molila iz morja.

Nacionalizacija mehiških rudnikov

Mexico, 18. jul. AA. V mehiški zvezni državi Haillsko se pripravljajo rudarji, da bodo s pomočjo oblasti sami začeli izrabljati sedem zlatih in srebrnih rudnikov, ki so last tujih podjetij. Izmed teh rudnikov pripadajo trije ameriškim podjetjem, dva angleškim, a eden francoskim. Zedinjene države so po svojem poslaniku vprašale mehiško vlado za pojasnila. Noto še ni bila objavljena, ve pa se, da je sestavljena v prijateljskem tonu in da želi ameriška vlada svedeti samo, na kakšen način bo mehiška vlada ta spor uređila.

Borzna poročila.

Curli, 18. julija, Beograd 10, Pariz 1207, London 21.515, New York 330.625, Buenos 73.92, Milan 22.975, Amsterdam 20.000, Berlin 176.55, Dunaj 30, Peking 10.00, Varsava 82.00, Bukurest 625.

Mladini razvedrila, mladini zdravja!

Kako skrb za svojo mladino švica in kaj bi bilo treba storiti pri nas

Ljubljana, 18. julija

Vprašanje zdrave in življenjsko polnovredne mladine je vsakemu kulturnemu narodu sveto. Saj je zdrava, čvrsta in v duhu narodnih težav vzgojena mladina najlepše poročstvo bodočnosti. Zato vidimo, da vsi narodi posvečajo zlasti zdravstvenemu vprašanju med mladino največjo skrb, posebno pa se razvedrilo in okrepitvi mladih sil po dolgih mesecih duševnega ali naporne telesnega dela.

Za študirajočo mladino je tudi pri nas v tem pogledu vsaj kolikor toliko preskrbljeno. Med letom bde nad zdravjem mladine v okviru možnosti šolske politike, za počitniški čas pa imamo že primeroma lepo vrsto počitniških domov, poleg tega pa ferijalni savezi, ki tudi manj premožnim dijakom omogočajo prekoristno in v vsakem oziru blagodejno počitniško potovanje.

Sveda v tem pogledu še dolgo ne bomo tako daleč kakor je n. pr. Švica, kjer mladinsko počitniško potovanje postaja že tako rekoč narodna navada.

V Švico je prodrla navada mladinskega počitniškega potovanja iz Nemčije in se je kaj hitro udomačila. Po poročilu, ki ga je izdala »Švicarska zveza za mladinska prenočišča« (Schweizerischer Bund für Jugendherbergen) je imela ta zveza l. 1925 le 35 mladinskih prenočišč (domov), l. 1936 pa že 190! Te mladinske domove je l. 1925 obiskalo 2193 oseb, prenočeno pa je bilo 3819; leta 1936 je naraslo število obiskovalcev na 68.011. Število prenočevanj pa na 107.393! Kot posebnost teh švicarskih mladinskih prenočišč naj omenim, da niso omejena na nobeno posebno kategorijo potujoče mladine. V teh domovih ima enako pravico do prenočišča akademik, srednješolec, trgovec ali obrtni pomočnik in vajejenec ali na tudi kmetijski fant, ki si more utrgati nekaj prostih dni za potovanje. Ta splošno narodni značaj mladinskih počitniških domov je velikanskega pomena, ker nobenega sloja ne izključuje in v mladih srcih budi smisel za složno sožitje med stanov. Vsako društvo ali organizacija, ki plača letno najmanj 30 šv. frankov za mladinske počitniške domove, postane član spredaj omenjene Zveze in imajo njeni mladi člani pravico do prenočevanj in drugih ugodnosti v prenočiščih.

Dasi je pri nas društveno življenje precej razvito, tu in tam že morda kar preveč, smo v vprašanju skrbstva za mladino in zlasti za počitniško razvedrilo mladini še hudo in tesno v povojih. Če to ne velja v popolnem pomenu besede za dijaštvo, velja v toliko večji meri za delavsko in kmečko, torej sploh za delovno mladino. Tu se človeku v prvi vrsti vsiljuje vprašanje trgovskih in obrtnih vajencev! Pomislimo, da imamo po podatkih SUZORJA v tej državi nič manj kakor 73.000 vajencev!

Primeroma največ jih je v Sloveniji, ker so pri nas pač najbolj razvite razne male obrti. In kaj storimo za razvedrilo vseh teh mladih tisočev v času počitniške oziroma dopustov? Skoraj prav nič.

Vsi vemo, v kakšnih težkih razmerah morajo marsikje delati in vztrajati vajenci. Doma navadno vlada beda, pri gospodarstvu čisto stiska. Kljub vsej socialni in dobro misljeni zakonodaji velja marsikje predpis o osemurnem delavniku in zlasti o nedeljskem počitku le na papirju. Včasih je tega kriva gospodarjeva resnična stiska, marsikdaj pa tudi druge, manj opravičljive okolnosti. Poleg tega velik del vajencev opravlja svoje delo brez vsake odškodnine. Da pa vajenec čisto ni samo vajenec za poklic, za katerega naj bi se uril, ampak poleg tega še pestunja, tekač, hlapec in podobno, to je tudi javna tajnost. Zato pa je toliko manj razumljiva brezbriznost, oziroma vsaj premajhna in nezadostna skrb javnih faktorjev za ta kader ljudi, ki naj nekoč izpolnijo važna mesta na polju narodnega gospodarstva.

Kaj se stori za vajence? Lani jih je mala skupina taborila v Lomu nad Trzinom, letos jih tabori 30 na Olshevu v Koprski dolini, kjer ostanejo 10 dni. Čeprav je to malo, vidim v tem vsaj dobro voljo, skromen začetek. Treba pa bo vsakega poskrbeti, da se skrb za počitniško razvedrilo in okrepilo vajencev poglubi. Za to bi nam bil vsakekar lahko švicarski primer za vzor. Tako organizacija, prirejena in prirojena za naše razmere in po možnosti nepristranska, bi lahko stoorila mnogo dobrega za delovno mladino samo, zraven pa silno mnogo za zdravo državljansko vzgojo doraščajočega delovnega rodu.

Misliti bi bilo tudi treba, da se v primerem času omogoči potovanje kmečki mladini. Kako blagodejno bi vplivalo medsebojno spoznavanje mladih ljudi iz najrazličnejših delov naše države! Zdravstveno bi se mladina okrepila, obzore bi si razširila, sporazum med stanov, oziroma smisel za sožitje in priznavanje različnih interesov pa bi brez dvoma tudi rodilo bogate sadove.

Morda poreče kdo: Kje vzeti denar? Država, banovina, občine, večja podjetja, SUZOR in organizacije kakor tudi denarni zavodi in uvidevnejši premožni zasebniki bi brez dvoma radi prispevali svoj obolus. Saj bi bil denar, uporabljen v te namene, bogato naložen in bi blagodat njegovih obresti čutil ves narod.

Tisti, ki jim mora že po njih položaju in poklicu skrb za mladino biti važna življenjska naloga, naj se zganejo. Prepričan sem, da bodo naši povsod dovolj sodelavci in dovolj umevanja.

Ivan Albrecht

čevati na račun železničarjev. Primerne plače jim pripadajo že zaradi posebno napore in zlasti odgovorne službe. Upoštevati bi pa tudi morali, da so železničarji pomembna konzumna moč; v naši državi je zaposlenih okrog 80.000 železničarjev. Če računamo, da odpadeva na vsakega zaposlenega železničarja povprečno 2 družinska člana, je odvisno skoraj četrta milijona ljudi od železničarskih zaslužkov.

Naši čitatelji so imeli že večkrat priliko čitati poročila, v kako slabih socialnih razmerah žive železničarji; ob tej priliki pa samo omenjamo, da dohodki železnice od leta do leta rastejo, kakor se pač povečuje čedalje bolj promet. Splošno je tudi znano, da je najbolj aktivna ljubljanska železniška direkcija in da so železničarji v Sloveniji še mnogo bolj obremenjeni kakor njihovi tovariši na področju drugih direkcij. Dohodki vozninskih taks so naraščali zadnja leta takole: v proračunskem letu 1932-33, ko so bili poseben nizki zaradi krize, so znašali 190 milijonov 400.000 din, leta 1933-34 pa že 200.000.000 din, leta 1934-35 278 milijonov 500 tisoč din, leta 1935-36 280 milijonov in leta 1936-37 300.400.000 din. Pri tem je pa najbolj zanimivo, da so dohodki v proračunskem letu 1937-38 znašali že do 15. junija t. l. 300.500.000 din.

Že te številke dovolj jasno dokazujejo,

kako živahen je promet na železnicah zadnja leta. Lani so železnice prevozile 52 milijonov 694.278 potnikov, 15 milijonov ton prtljajnih tovorov in 4 milijone rezijskega in vojaškega blaga.

Ko govorimo o slabem socialnem položaju naših železničarjev, moramo predvsem upoštevati, da so železničarski uradniki z zakonom iz leta 1931 glede plač izenačeni z drugimi uradniki, ne glede na njihovo posebno težko službo. Železniški uslužbenec mora delati na mesec najmanj 14 noči; to se pravi, zaposlen je nepretrgoma po 24 ur. Sicer se pa delo v železniški stroki nikakor ne more primerjati z delom v drugih strokah. Železničarji so mnogo prej iztrpani telesno in živčno. Statistika nam pa tudi dokazuje, da je železničar celo 300krat bolj izpostavljen nesrečam in obolenjem od drugih ljudi. Razmerje železničarjev proti skupnemu številu prebivalstva je naslednje: 1 : 2.100, razmerje nesreč in smrtnih primerov pri železničarjih in drugem prebivalstvu je pa 1 : 7.4.

Spričo vsega tega javnost ne bo smela ostati dolgo brezbrizna. Morala bo podpreti železničarje v njihovih zahtevah, kajti zboljšanje socialnega položaja železničarjev je v interesu skupnosti, v interesu same železnice ter boljše in varnejšega prometa.

V nepretrganem poletu okrog sveta

Ruski letalec Gromov o presenetljivem napredku letalstva

Howard Hughes je prekosil vse pričakovanje ameriške javnosti, ki je z veliko napetostjo sledila njegovemu rekordnemu poletu okrog sveta. Letalo »New York World's Fair« (Svetovna razstava v New Yorku) je prišlo v četrtek ob 19.34 na Floyd-Bennetovo letališče pri New Yorku, odkoder je odletelo v ponedeljek ob 0.20 srednjeevropskega časa. Preletelo je progo New York—Pariz—Moskva—Omsk—Jakutsk—Fairbanks na Aljaski—New York v treh dneh, 19 urah in 14 minutah ter prekosilo Postov rekord skoraj za 4 dni.

Hughes

Polet Howarda Hughesa je prišel vprav za prvo obletnico poleta ruskih letalcev Gromova, Jumaševa in Danilina iz Moskve do San Jacinta blizu mehiške meje. Ruski letalci so preleteli 10.145 km dolgo progo v 62 urah, 17 minutah, a njihovo letalo je letelo nad 500 m nad morjem in večinoma v dom polarnega bazena. V znanem delu svoje poti se je moralo letalo prebiti skozi meglo in oblake, večkrat se je pa moralo boriti tudi s cikloni. Njegov polet je registrirala Mednarodna letalska federacija kot svetovni rekord na daljavo.

Letalec Gromov je ob poletu Howarda Hughesa izjavil, da se bo dal tudi ta rekord prekositi in sicer z nepretrganim poletom okrog sveta. Gromov je dejal: Minilo je leto dni. Rekord na daljavo v prejšnji črti je še vedno v naših rokah. Ali se pa moremo zadovoljiti s tem? Nikakor ne. Ta rekord smatramo za zastarel. Od trenutka, ko je Bleriot prvič poletel na 24 kilometrov dolgi poti Calaise—Douvre, je minilo 29 let. V teh letih je letalstvo presenetljivo napredovalo. Od leta 1925, ko je Mednarodna letalska federacija prvič zabeležila rekord na daljavo po prvi črti, je bil ta rekord 13krat zbolšan. Možnosti sodobnega letalstva nedvomno omogočajo prekositi tudi naš rekord. Naše letalstvo ne stoji na mestu, temveč se ne-

prestanje razvijati in izpopolnjevati. Najboljši dokaz so nedavni nepretrgani poleti letalcev Osipenkova, Lomakova in Raskova na hidroplanu iz Sevastopola v Arhangelsk ter letalca Kolckinaja in Brijandinskega iz Moskve v Vladivostok. Vsi so leteli z običajnimi letali. Toda moderna letalska tehnika ima že letala, s katerimi je mogoče preleteti v istem času kakor smo leteli mi iz Moskve do San Jacinta dvakrat tako dolgo pot. Moderna letalska tehnika omogoča postaviti realno vprašanje o poletu na progi Willy Posta in zdej Howarda Hughesa okrog sveta in sicer brez vsakih vmesnih etap, torej v nepretrganem poletu.

Izkušnje s poleta Kkalova, Bajdukova in Beljakova, ki so leteli iz Moskve v Ameriko pred skupino Gromova, kakor tudi izkušnje Gromova z lanskega poleta pričajo, da je mogoče s sodobnim letalom dvigniti se kadarkoli in po nepretrganem poletu okrog sveta spustiti se na istem kraju. Gromov je naglasil pomen teh rekordnih poletov na daljavo tudi za vojaško letalstvo. Vse kaže, da se ruski letalci res pripravljajo prekositi svetovni rekord na daljavo s tem, da bodo poskusili poleteti okrog sveta, ne da bi se spustili kje na tla.

Gromovi izjavi o možnosti takega poleta sta se pridružila tudi njegova tovariša Jumašev in Danilin, ki sta ga spremljala lani na poletu iz Moskve čez severni tečaj do San Jacinta. Izkušnje s poleta,

Gromov

na katerega so se pripravljali dve leti, jim gotovo dajejo pravico predložiti nov načrt, kako prekositi svetovni rekord na daljavo. Vsi trije letalci opisujejo v novi izjavi svoj načrt in možnosti njegovega urušenja. Mnoge države imajo tako letalsko tehniko, pravijo, da lahko prekosijo sedanji rekord na daljavo. Dobro vemo, da bodo hoteli letalci tedaj prekositi naš rekord, toda mi ga jim ne moremo odstopiti.

Gromov, Jumašev in Danilin so znova

temeljito proučili pomen poletov na daljavo in menijo, da so dane vse možnosti za zgraditev letala, s katerim bo mogoče prekositi vse take rekorde, na zaključni krivulji, po lomljeni in pretrti črti brez dopolnitve pogonskih snovi in brez vmesnih etap. Na vprašanje, kako velika bo ta razdalja, odgovarjajo: Mogoče je polet na naši stari progi iz Moskve čez severni tečaj v južno Kalifornijo in nazaj v Moskvo, ne da bi se kje spustili na tla in ne da bi med poletom izpolnili zaloge pogonskih snovi. To je okrog 20.000 km dolga pot. Letalo lahko leti nad oblaki v višini 8.000 do 10.000 m, kjer se ne more pokriti z ledom. Kot drugo možnost predlagajo polet okrog sveta čez severni in južni tečaj. To bi bila okrog 40.000 km dolga pot, na kateri bi se spustili na tla največ dvakrat.

Zaenkrat se ni mogoče reči, kdaj bodo ruski letalci poskusili doseči nov svetovni rekord. Nanj se bodo gotovo pripravljali tajno. Kakor so se pripravljali na polet iz Moskve v Ameriko čez severni tečaj. Načrti Gromova, Danilina in Jumaševa so pa vsakekar znameniti novega držnega poskusa.

Nenadna smrt Samuela Insula

Samuel Insul, nekronani kralj velikih ameriških zavarovalnic, je umrl v soboto popoldne nenadne smrti v pariški podzemni železnici na postaji La Concorde. Njegova podjetja so bila cenjena na 4 milijarde dolarjev, predno je izbruhnila ena najsenzacionalnejših ameriških afer. Insul je bil na poti v hotel Rivoli, kjer je stanoval od 1. julija s svojo ženo in sinom. Smrt ga je zadela, ko je izročal nadzorniku postaje vstopnico podzemne železnice. Njegova žena je novinarjem izjavila, da je imel njen mož srčno napako in da je zelo težko prenašala vožnjo na podzemni železnici.

S smrtjo Samuela Insula je končana ena najsenzacionalnejših karrier modernega ameriškega poslovnega sveta. Insul je prišel kot 20-letni mladenič iz Anglije v Ameriko, zaposlen je bil v raznih podjetjih. Končno je pa ustanovil v Chicagu eno največjih denarnih podjetij. Leta 1932 so cenili njegovo premoženje na dobrih 100 milijonov dolarjev. Naenkrat je pa prišlo znano njegovo podjetje »Empire Utilities« v konkurz in Insul je pobegnil v Evropo. Ameriška policija ga je zasledovala po vseh evropskih prestolnicah, končno so ga pa v Atenah izročili ameriškim državam. Toda na obravnavi v Chicagu sta bila on in njegov brat Martin oproščena. Navzlic temu je bilo pa konec Insulove oblasti nad ameriškim zavarovalništvom. V njegovih žepih so našli zdej 8 frankov.

Teleskop pomočnik vojske

Ameriški observatorji je fotografiral na razdaljo 80 km mesto Los Angeles in na sliki se je dobro videlo, katera okna v hišah so odprta, kje so stali ljudje pri oknih. V mirnem času je tak poskus samo za zanimivost, med vojno bi pa mogle imeti podobne fotografije za poveljstvo neprecenljivo vrednost. Na razdaljo 80 km bi se dale čisto dobro fotografirati trdnjave, razvratne topov in strateško važni kraji. Takaj opazovalni stanici z močnim teleskopom bi ne ušlo nič, na 100 km daleč na okrog bi se videlo vse in to že nekaj pomeni.

Pri tem pa ni treba da bi bil teleskop tako močan. Zadoštuje tudi manjši, ki pa mora biti narejen tako, da se lahko premika s kraja na kraj. Če je megleno vreme ali če je v ozračju dim, si lahko pomagamo s ploščami, občutljivimi za infra rdečo žarko, ki jih te ovirne ne motijo. In tam, kjer oko ničesar ne vidi, prestržejo take plošče čisto jasno vojaške transporte, nastop pehote itd. Daljnogled je že davno neobhodno potreben pripomoček vojske, zdej se mu bo pridružil še teleskop.

Naši železničarji najbolj obremenjeni

Zanimivi in poučni statistični podatki — Težak gmotni položaj železničarjev

Ljubljana, 18. julija

Ne smemo zamuditi prilike, ko te dni obzorjuje železničarji iz vse države, da opozorimo javnost na preobremenjenost naših železničarjev in sploh na razmerje med železnico, odnosno državo in železničarji. Pri nas imajo železnice še tem večji pomen, ker še nimamo modernih cest in ker tudi rečna plovba ni posebno razvita. Razen tega pa moramo tudi upoštevati, da znaša proračun državnih železnic skoraj četrtino celotnega državnega proračuna. Železnice imajo tudi velik vpliv na razvoj železarske industrije in plavzarstva v državi; na 11.000 km železnice odpade nad 800.000 ton železa. Ko bo izpolnjena železniška mreža v državi, bo na samih progah okrog 1.400.000 ton žel za. Že zdej potrebujejo železnice na leto nad 25.000 ton železa, pozneje se pa bo konzum še podvojil.

Gospodarskega pomena železnice pač še ni treba posebej dokazovati. Dovolj značilno je, da je glavna državna blagajna prešla v zadnjih petih letih okrog 1 milijardo 400 milijonov din dohodkov od železnice.

Naše železnice so aktivne in železničarji so prav zaradi tega tem bolj upravičeni zahtevati, da bi se njihov življenjski standard približal onemu evropskih železničarjev. Ne smemo pozabiti, da so naši železničarji najbolj obremenjeni v primeru z železničarji v drugih državah ter da morajo opravljati naporno službo pod izredno težkimi pogoji.

V naši državi je okrog 11.000 km železnice. V primeru z drugimi državami je pri nas odstotek zaposlenih železničarjev na kilometer železnice najnižji ter znaša 7,86. Na Češkoslovaškem je znatno višji in sicer znaša 10,80, v Nemčiji pa celo 12,14. Višji je celo v Franciji, kjer upravljajo železnice zasebna podjetja in skušajo izvléci iz njih čim večji dobiček; odstotek zaposlenih železničarjev na km železnice znaša v Franciji 8,21. Državi upravljavci železnice ne more in sme biti dobiček edini smoter, ker se mora ozirati na koristi skupnosti, predvsem na to, da železnice služijo gospodarskemu razvoju ter napredku in s tem splošnemu blagostanju. Nikakor ni uprava železnice ne smela var-

GEORGES OHNET:

SERGEJ PANIN

Njena govorica se ni bila poplemenitila. Ohranila je bila svoj prejšnji zaupni, nagli ton. Po petih minutah razgovora s tem ali onim visokim gospodom se ni mogla več premagati, da bi ga ne ogovorila z »moj dragi«, če je kazalo, naj se mu moralno približa. Pri tem je bila še vedno oblastna, toda nekako v širšem smislu. Njeno ukazovanje je bilo postalo obširnejše. Če je ukazovala, je delala vtis poveljujočega generala in ni bilo priporočljivo oklevati kakor je sama trdila, če je kaj odredila. Najbolje, kar je mogel kdo storiti, je bilo čim prej ubogati jo.

Ta izredna žena bi bila postala druga gospa Rolandova, če bi jo bila usoda postavila v politično življenje. Če bi se bila rodila blizu prestola, bi bila postala iz nje Katarina II. Bila je genijalna. Ker se je bila povzpela tako visoko iz skromnih razmer, so ji bile prinesle njene odlične lastnosti bogastvo; če bi bila imela višjo podlago, bi bila s svojim velikim duhom obvladala svet.

Toda srečna ni bila. Ta ustvarjalca je ostala neplodna. Zdelo se je, da so možgani iztrpeli vso drugo plodno silo njenega bitja. Morda je bila pa v preveliki vnemi in pehanju za bogastvom poza-

2 bila, da je ženska in tako ni mogla postati mati.

Petnajst let je bila omožena in v njenem domu še vedno ni bilo zibelke. Prva leta je bila vesela. da nima otrok. Kdaj bi bila prištedila trenutek, da bi se ukvarjala s takim majhnim bitjem? Kupitje so ji požrle vsake trenutke. Nikoli ni imela prostega časa, da bi se ukvarjala z malenkostmi. Materinstvo se ji je zdelo razkošje bogate žene. Ona se je morala pehati za svojim bogastvom. In neprestano gnana v tem boju proti oviram, ki jih je morala premagovati v začetku, ni imela kdaj ozreti se okrog sebe in videti, da je njen dom prazen. Delala je od jutra do večera. Vse njeno življenje je bilo napolnjeno z neprestanim prizadevanjem. Zvečer je pa vsa utrujena zaspala s polno glavo skrb, ki so dušile vsako njeno drugo usmerjeno misel.

Mihail je sicer godrnjal, toda skrivaj. Ta slabotna in podjarmljena natura je nepremagljivo hrepelena po otroku. Njegova glava, prosta trgovskih skrb, je razmišljala o bodočnosti. Govoril je sam pri sebi, da bo potreben dedič, ki bi mu izročila bogastvo, po katerem je njegova žena tako hrepelena, če bi se res kdaj dokopala do njega. Čemu bogastvo, če pa naj bi ga nekoč podedoval daljni sorodnik? Pred seboj je videl samo nečaka Saviniena, zopernega fantiča, ki ga nikoli ni imel rad. Razen tega pa nista bila prijatelja z bratom. ker mu je moral že večkrat v zadregi priskočiti na pomoč, če je hotel rešiti čast njunega skupnega imena. Lastnica podjetja ni oklevala, takoj je iz-

plačala podpis drugega Desvarennesa. Nikoli ni svojemu možu tega očitala, ker je bilo njeno srce enako veliko, kakor njen duh. Toda Mihail se je čutil ponižanega s tem, da je član njegove rodbine vplomil v denarno poslopje, tako pridno zgrajeno s podjetnostjo in marljivostjo njegove žene.

Od tod tisto nezadovoljstvo, ki je polagoma naraščalo proti drugi veji Desvarennesovih in ki se je kazalo v zelo hladnem sprejemu, če je slučajno prišel k njemu njegov brat Savinienom.

Razen tega je bil Mihail skrivaj ljubosumen na bratovo očetovstvo.

Čemu naj bi imel sina tak nesposoben človek, ki ne bo na svetu ničesar dosegel? Samo taki postopki imajo srečo. On, Mihail, znan pod imenom bogati Desvarennes, nima otrok. Ali je to pravičnost? Sicer pa, kje je na svetu sploh pravičnost?

Prvič, ko je gospodarica podjetja opazila njegov mrčni obraz in ga vprašala po vzroku, ji je odkrito izrazil svoje obžalovanje. Toda žena, ki je v njenem srcu vzbudil močan, a takoj zatrti nemir, ga je tako odločno zavrnila, da se ni upal znova načeti tega vprašanja. Tako je tiho trpel. Toda trpel ni več sam. Liki narasla reka, ko najde odtok in se razlije po vsej dolini, da jo poplavi, tako je nenadoma zajel gospe Desvarennesovo pod trgovskimi interesi dolgo dušeci se materinski čut.

Močna in odurna se je borila proti njemu in ni hotela priznati, da mu je podlegla. Vendar je pa

postala otožna. Njen glas se ni več razlegal tako zvonko po pisarnah, ko je izdajala povelja. Njen kleni značaj je bil nekam popustil. Jela se je ozirati okrog sebe. Videla je svoj uspeh, utrjen z vztrajnim delom, videla je svoj ugled, povečan z neomadeževano poštenostjo. Dosegla je bila cilj, ki si ga je bila zastavila v svojih častilnih sanjah in ki naj bi ji prinesel raj na zemlji. Raj je bil tu, toda v njem je manjkala angel. V njem ni bilo otroka.

Od tistega dne je nastala s to žensko silna izprememba, počasna, toda neizprosna, komaj vidna tujemu očesu, pač pa dobro vidna najbližji okolici. Postala je radodarna in dajala je velike zneske zlasti za otroška zavetišča.

Ko so pa prišle k nji redovnice iz bogato obdarovanih zavetišč prosit jo, naj vstopi v njihov upravni svet, se je razjezila in sama se je v duhu vpraševala, da-li se je ni posmehujejo. Kaj ima taka tropa otrok na sebi, da bi se mogla zanimati za njo? Mar nima drugih interesov?

Dajala je, saj to je bilo vendar nedvomno tisto, kar so od nje pričakovali. Več ne more nihče zahtevati od nje. V resnici se je pa čutila slabo in zbegano. Iz oči v oči otrokom in vzmirnjam s tem, da je začela v svoji običajni sili, je odločno odklanjala kakršenkoli stik z otroki. Toda v njenem srcu se je počasi oglašal dotlej neznani glas. In trenutek, ko bo trpki val obžalovanja porušil jez ter bruhnil na dan, ni bil več daleč.